"ГОВОРЕШЕ СЕ, ЧЕ НА КЕЯ СЕ Е ПОЯВИЛО НОВО ЛИЦЕ: ДАМА С КУЧЕНЦЕ".

Учителят по руски език Дмитрий Герасимович Корольов твърдеше, че в това изречение се намира абсолютно всичко онова, по което великите писатели, какъвто е Антоша Чехонте, се различават от посредствените и малките. Още от първото изречение на "Дамата с кученцето", обясняваше на омекчения си руско-сръбски език, става съвсем ясно, че действието в повестта се развива на брега на някакъв курорт, към което ни навежда наличието на кей, веднага след това се разбира, че курортът е малко скучен, защото се говори, че се е "появило ново лице" - значи предава се от уста на уста дълго време, а накрая, появил се е не кой да е (защото Антон Павлович е могъл да напише "жена" или "девойка", но не! - Той е казал: дама!). И това вероятно е твърде красива дама, тъй като иначе никой не би я забелязал! Как се чувства тази дама в Ялта (тъй като това е Ялта, както ще видим по-късно). "Как она чувствует себя?" - питаше Корольов момчетата, които тъпо гледаха как той като магьосник измъква толкова неща от едно за тях съвсем обикновено изречение: "Как она чувствует себя? Она одинокая..." - отговаряше си сам на зададения въпрос. - Тя самотна! И поради това, че е самотна, според Корольов, дамата се разхожда сама с кученцето си, предизвиквайки у нас, читателите, изключително приятно вълнение. Какво вълнение? Коя е тя? Ще я видим ли отблизо? Какво прави тя тук, сама с кучето? "Може би ще срещне любовта!" - както хубаво го е казал поетът. Всички момчета в класа, събрани от кол и въже, се озоваваха през някой скучен сараевски следобед в Ялта, на брега на морето, и всички си представяха

как правят на дамата разни безобразия, а кучето ритат с крак: "Циба оттук, не пречи, докато работя"!

Дмитрий Герасимович беше направо влюбен в това Чехово изречение и благодарение на това го преподаваше във всички класове без оглед на възрастта, а много поколения гимназисти излязоха от училището, научили го наизуст:

"Говореше се, че на кея се е появило ново лице: дама с кученце..."

Дмитрий Герасимович Корольов, съсухрено старче с невероятно големи ошмулени уши, много приличаше на някакво дребно горско зверче от гризачите. Под набръчканото чело, без преход започваше остър гърбав нос, подобен на клюн. Прибавим ли към това и очи с цвят на кехлибар, вечно подвижни - две трепкащи пламъчета от кандило, опишем ли осеяните му с лунички и мрежа от фини вени ръце с пъргави пръсти, и, накрая, облечем ли учителя в старо сако от чортова кожа и с панталони, чието дъно като у старите слонове е тъжно увиснало и торбесто и се мята наляво и надясно - ще получим портрета му в естествени размери. Херцеговият Gymnasium беше ангажирал Дмитрий Герасимович да преподава руски още в първите месеци след войната, съвсем забравили, че на времето си той се е бил на страната на белите и че затова е напуснал родния си Керч.

Корольов си имаше две големи страсти: пушенето и хазарта! Цялата му дребничка фигура сякаш до последното парцалче беше импрегнирана от цигарения дим, а в старите му жили вместо кръв течеше жълтеникава никотинова течност със същия цвят като вътрешността на цигарето му от вишнево дърво. Злоупотребявайки колкото си щат с този негов порок, момчетата спокойно си пушеха на последните чинове в часовете по руски език, дори и през пролетните месеци, когато не можеха да се оправдават с дима от "Цари-

цата на печките", ако ги хванеха на местопрестъплението. Всяко влизане на учителя в класната стая превръщаше класа в истинска ложа от тайни пушачи! Корольов иначе често идваше направо от картаджийската маса на катедрата и веднъж, като взе писалката от дежурния, попита: "Кой раздава?" вместо: "Кой отсъства?".

За Дмитрий Герасимович спокойно можеше да се каже, че живее в КЪЩА ОТ КАРТИ, без това да прозвучи като метафора: двуетажната си къща на Скерличева този почтен старец действително беше спечелил на карти по време на прочутата партия покер от 1923 г. в сепарето на кафене "Волга" от търговеца на кожи Симович, когато му потръгнаха картите и два пъти подред извади флеш-роял. Безумно далече от своя Керч, попаднал в това странно градче с коварен климат: с безкрайни дъждове и планини, които го затварят от три страни; вечно виновен пред своята бабушка - "нашата майчица добротворка Степанида Викторовна", която дни наред, повехнала и натежала, се излежаваше като някаква ориенталска одалиска сред неописуем безпорядък, из който се влачеха проскубани косми от козината на домашния им заек, Корольов съумяваше да запази душата си от външната разруха. Там, където се спреше, вдигаше свой дом от съвършено строен порядък на личните си вещи. Изваждаше калъфа за очила, ножче на верижка, джобен часовник, пакет цигари и евтина запалка с предпазител против вятър, каквато използват още само кочияшите и войниците, и всяко от тези нещица заемаше прецизно положение спрямо кожения му бележник, чиято вътрешност редовно се подменяше, и връзката моливчета, подостряни до краен предел, някои от които бяха толкова използвани, че трябваше да ги поставя в удължител от тръстика с метален пръстен. Всички тези дреболии, които, погледнати

трезво, нямаха голяма стойност, щом се озовяха пред Дмитрий Герасимович, извикваха у човек желание да ги притежава, защото бяха сякаш омагьосани със значението, което им придаваше старият учител. От него Херцег научи, че вещите не струват толкова, колкото е цената им, а толкова, колкото любов сме вложили в тях.

С изключение на вечната "Дама с собачкой", в часовете му се говореше за всичко друго, но не и за белетристика. Учениците изкусно съумяваха да прекарат Дмитрий Герасимович жаден през водата и да изкопчат от него разкази за чудесни случки от младостта му, от които Херцег наймного беше харесал онази, когато учителят Корольов платил да се изпотрошат дванайсет кристални огледала в петроградската "Астория".

- Был я богатым и, разумеется... луд молодец! - разказваше им, опрян на първия чин. - А в Питер была гостиница "Астория", где мы приходили... как вы называете это... ну... ну... да пируем! Е, та в гостинице "Астории" был один сепаре, а в нем двенадцать хрустальных зеркал... Огледала, как вы это называете, понимаете - от ковра до потолка! А у меня красивый черный бастун (хорошо ли я это сказал?), черный бастун, а на нем, как нормально, серебряная голова от лъв! Цап! Чукна одно зеркало, а оно - в тысячи парчета! Можно ли вам представить это? Приходит maitre de salle: нужно платить! Ну, хорошо, отвечаю и дам ему деньги на все огледала, а официанту, понимаете - гарсону... ке... келнеру по вашему, даю черный бастун, чтоб он разбил остальных одинадцать! Весь город об этом рассказывал! Эх, молодость, лудост!

Докато Корольов разказваше, в класа муха да бръмне - ще се чуе. Бедната класна стая беше засипана с отломъци от петроградски кристал. Газеха в стъкло до колене!

Обичаше още да разказва и за дуелите, в които се биели той и неговите приятели, ОФИЦЕРЫ. На момчетата най-много се хареса онзи дуел, в който двама противници с пистолети стоят от двете страни на провесен килим, така че не се виждат един друг, а стрелят наслуки по три пъти "через ковер".

- В этом случае - наставляваше ги Корольов, ако някой път се окажат в подобна ситуация - умно лечь и стрелять с земли... А случалось, что дуэлянтов, конечно, запирают в совсем мрачную комнату и они потом остают в темноте, пока сигарета не догорит до ногтей. Как в комнате темнота, они стреляют, как вам сказать? Да, прямо огънче от цигара и конечно, как нормально, все держат сигареты подальше от себя. И что случается? Был так один мой приятель, камер-юнкер, Саша Племяников, который много любил побиться с людьми ни за что! Идет так Саша, идет из дуэли в дуэль, а как сказать по вашему? Подождите, подождите... Куршум его не хватает! Питаме его: ну-ка, Саша, а где ты папиросу держишь, когда в комнате? А он, без да мисли, говорит нам: "В зубах! А где же иначе?" В зубах, говорит...

От Корольов Херцег се учеше на красота в изгнаничеството. Този старец, беден като църковна мишка, при това тежко сърдечно болен, в чужда страна, беше съумял като никой от тези, които по-късно опозна, да запази гордостта и дързостта си на царски офицер, който е загубил и война, и младост, и родина, и дом, и семейство, всичко! Тогава още не можеше да разбере този урок за живота, който му поднасяше Дмитрий Герасимович, но щеше да дойде време сам да почувства и изгнаничеството и тогава този почтен старец щеше да подреди пред него пак хубавите си малки нещица,

а от някакви забравени вече изречения - да разцъфтят сънните градини на нежната младост.

На чиновете лежаха винаги отворени руските им читанки и щом в техния клас влезеше директорът или някой инспектор, Корольов в същия миг, като някакво остаряло изведнъж момче, което са хванали за грешка, променяше гласа си и нареждаше на някого да чете от книгата. Тогава гъгнивият момчешки глас започваше да срича:

"Говореше се, че на кея се е появило ново лице: дама с кученце..."